

«ZAHTJEVANJA NARODA» OBĆINE BELOVARSKÉ PISANE 31. SVIBNJA 1848. GODINE

MUNICIPALITY OF BJELOVAR «PEOPLE DEMANDS» OF 31 MAY, 1848

Željko Karula

Banovine Hrvatske 26b

43000 Bjelovar

Hrvatska

zeljko.karula@bj.t-com.hr

Primljeno/Received: 11. 3. 2007.

Prihvaćeno/Accepted: 11. 6. 2007.

Grada

SAŽETAK

Obrađujući fond Hrvatski Sabor 1848. godine u Državnom arhivu Hrvatske u Zagrebu na istraživanju povijesti revolucije 1848./49. u hrvatskim zemljama i vojnom komunitetu Bjelovar, kao nezaobilazan dokument za razumjevanje ondašnjih političkih i gospodarskih procesa pokazale su se «Želje obćine Belovarske» iz 31. svibnja 1848. godine, u kojima građani tog vojnog komuniteta iskazuju svoje nezadovoljstvo dosadašnjim stanjem u vojnom komunitetu i predlažu neke promjene, pretežno gospodarske naravi. Ovdje se ta «zahtjevanja» donose u cijelosti.

Sredinom 18. stoljeća habsburški dvor je odlučio temeljito reorganizirati Vojnu krajinu jer je potreba za tkz. «malim ratom» za što su krajišnici bili specijalizirani, izgubila svoju svrhu prestankom neposredne osmanlijske opasnosti. Prvi reorganizacijski zahvat učinjen je u Varaždinskoj krajini 1754. godine, kojim je ona podijeljena na dvije pukovnije: Đurđevačku i Križevačku. U Bjelovaru je bilo sjedište obiju pukovnića. U njemu su podignute zgrade za vojne potrebe: vojarne, kuće za časnike, brojna skladišta i druga spremišta. U jugozapadnom dijelu grada bilo je smješteno zapovjedništvo Križevačke pukovnije, a na suprotnoj strani zapovjedništvo Đurđevačke pukovnije, te je naselje bilo formalno podijeljeno. Uskoro se stvaraju prve bjelovarske ulice i posađeni su prvi drvoredi. Svaka pukovnića se dijeli dalje u 12 satnića, svaka veličine jedne manje općine. U svakoj satnici se nalazi jedan kapetan sa 10 nižih časnika, upravno zapovjedni ured, te skladišta municije. Socijalnu strukturu takvih tipova naselja (satnića) trebalo bi pojedinačno istraživati, ali u nas o tom «tipu krajiških naselja nema još sličnih analitičkih studija.»¹ Tom prenamjenom, uloga dotadašnjih krajiških gradova, kao vojnih uporišta protiv stalno prijetće osmanlijske opasnosti, bit će zamijenjena ulogom vojnih komuniteta. Vojni komuniteti (Militär-Communitäten) krajine činili su poseban upravno-pravni status u okvirima Monarhije, koji je sa posebno organiziranim magistratom, te dodjeljenim povlasticama činio najbolji primjer kameralističkih nastojanja u pravcu gospodarskog snaženja Vojne Krajine i pretvaranja vojnih

¹ Mirko VALENTIĆ, Stara Slavonska vojna krajina, Zbornik Mire Kolar Dimitrijević, Zagreb, 2003., str. 545. Može se vidjeti jedino detaljno istražena «babogredska satnića», u sklopu brodske pukovnije, čija grada je kompletno očuvana, Krunoslav TKALEC, Babogredska kompanija u sastavu brodske graničarske regimente, Županija, 1970, Neki povjesničari povezuju izgradnju grada sa «Severinskom bunom» 1755. godine, koja je izbila na području generalata, zbog nepoštovanja obećanih povlastica i samovlasti austrijskih časnika, a u kojoj su učestvovali katolički i pravoslavni krajišnici i koja je kasnije surovo ugušena. Takvu pretpostavku demantiraju planovi za izgradnju, koji su napravljeni već 1752., dakle tri godine ranije.

komuniteta u pokretaĉe trţišnog gospodarstva.² Koliko god grad «Karlovac oznaĉuje poĉetak starog vojnokrajiškog sustava, toliko Bjelovar oznaĉuje poĉetak nove, modernizirane Krajine.»³ Jedan od vodećih kameralista na beĉkom dvoru H.von Justi ovako je tumaĉio zadatak gradova: «Krajna svrha gradova je naroĉito obrt... Gradovi naroĉito sluŹe zato da tim bolje oĉuvaju i unaprijede cirkulaciju novca u cijeloj zemlji.»⁴ Vojni komunitet je direktno spadao pod generalkomandu, koja je imenovala svog brigadira kao stalnog povjerenika. On je nadzirao magistrat, što su ga ĉinili gradonaĉelnik, ĉetiri savjetnika i jedan kancelist koji je vodio zapisnik. Gradonaĉelnika je imenovala vojna vlast, a propisi su odreĉivali da on mora biti ĉasnik. Tako su većinu gradonaĉelnika saĉinjavali penzionirani kapetani, no ipak s vremenom na tom mjestu bilo je i graĉana. Iako je zadatak vojne uprave bio da pospješuje gospodarski razvitak komuniteta, mnoge njihove mjere su djelovale kontraproektivno, te svojim propisima nisu ostavljali mnogo prostora za gospodarsku dinamiku. Ipak Gradska uprava je bila samo produŹena ruka vojnih vlasti, koje su «samo gušile slobodniji razvoj».⁵

Iako je planiran kao tvrĉava s gradskim vratima i bedemima, izgradnja Bjelovara, poĉetkom 1756. godine, relizirana je kao otvoreni grad u skladu sa promjenom novonastalih politićkih okolnosti. To je zabrinulo Baltazara Adama Krĉelića, zagrebaĉkog pisca i kroniĉara, koji u je u svojim Annuama zabiljeŹio da takav Bjelovar «neće pruŹati nimalo sigurnosti, jer se sve gradi od drva, pa će prema tome jednom otvoriti put neprijatelju na uništenje ove naše domovine(...) Dali višnji bogovi da ispadne drugaĉije!»⁶ Ipak vrlo brzo, na inicijativu Philippa L. Baruna von Becka, komandanta ujedinjene VaraŹdinsko-karlovaĉke generalkomande, oko godine 1771. Bjelovar postaje vojni komunitet sa svim pravima koja mu pri tome pripadaju.⁷

Zahtijevanja naroda vojne općine Bjelovar su samo jedan mali dio općeg pokreta «zahtijevanja» koji je zahvatio Hrvatsko-slavensku Vojnu krajinu u proljeće 1848. godine. Peticijski pokret najvećim je dijelom nastao nakon što je novi hrvatski ban Josip Jelaĉić traŹio i poticao krajišnike da iznesu svoje mišljenje i stavove o potrebnim promjenama u vojnokrajiškom sustavu, a uoĉi sazivanja prvog modernog sabora Trojedne kraljevine. U travnju i svibnju 1848. više je pojedinih sela, preko općina i komuniteta, do kompanija i regimenti iz Hrvatske i Slavonske vojne krajine odrŹalo skupštine i objavilo svoje zahtjeve. Kao što se vidi u Bjelovarskim zahtijevanjima, prevladavaju ekonomsko-socijalni problemi te vojne općine, te se politićki, odnose samo na zahtjev da civilnu vlast obnašaju domaći ljudi, koje sam narod izabere, te uvoĉenje narodnog jezika u škole. Zahtjev pod ĉlankom 2. ne znaĉi traŹenje razvojaĉenja Krajine već samo djelomiĉno sje-

² Kameralistika marijaterzijanskog doba je predstavljala praktićnu znanost koje se bavila problematikom svih vrsta drŹavne uprave i financiranja, pritom se uglavnom ugledajuĉi u merkantilistiĉka rješenja. Gradovi su za ondašnju kameralistiĉku ekonomsku doktrinu bili najosnovniji nukleusi trgovine, privrede i akumulacije i cirkulacije kapitala, te kao takvi smatrani gospodarskim središtem u kojemu će koncentracija i stimulacija trgovine i obrta omogućili rješenje likvidnosti same Krajine i njeno samofinanciranje. Više o kameralistiĉkim nastojanjima u Alexander BUCZYNSKI, Gradovi vojne krajine, 1-2., 1997., Zagreb, te u Johan H.G von JUSTI, Gesammelte Politische und Finanzschriften über wichtige Gegenstände der Staatskunst, der Kriegswissenschaften und des Cameral - und Finanzwesens, Leipzig, 1761.

³ Alexander BUCZYNSKI, Organizacijski oblik vojnog komuniteta Bjelovara», Bjelovarski zbornik 4/5., 1994., str 10., Bjelovar.

⁴ Johann H.G von JUSTI, isto.

⁵ Alexander BUCZYNSKI, Nastanak i organizacijski oblik vojnih komuniteta od 1748. do 1850. Arhivski vjesnik, XXXV-XXXVI, Zagreb, 1992., 185.-194.

⁶ Baltazar Adam KRĀELIĆ, Annuae ili Historija 1748.-1767., Zagreb, 1952., str 171.

⁷ Alexander BUCZYNSKI, isto; VANIĀEK, Franz, Specialgeschichte der österreichischen Militärgrenze, II., Beĉ, 1875.

dinjenje zajedničke civilne uprave Banske Hrvatske i Krajine, te određenu liberalizaciju uprave. Krajišnik teži za «humanizacijom i demokratizacijom toga birokratsko-vojničkog sistema.»⁸

Daljni zahtjevi traže poreznu samostalnost i slobodnu eksploataciju okolnih šuma, brzo ukidanje kućnog poreza, slobodno raspolaganje okolnim zemljama, te se tuže na «kvartir», pružanje stana časniku, za koji kažu da im pada na teret. Zatim traže podjelu troškova za uzdržavanje učitelja i ukidanje maltarine. Mole popravljati poštanskih putova koji postaju neprohodni, te točniji razmještaj graničnih humaka između satnija, jer dosada to nije točno određeno. Traži se smanjenje cijene soli i slobodna nabava. U točki 21. traži se ukidanje vjerskih škola. Zatim da se regulira prodaja drva, te da dio dohotka od održanih sajmova pripadne komunitetu. Općinske kase trebaju biti u njezinom potpunom vlasništvu, a ona sredstva u točki 12. koja su od nje otuđena, da joj se vrate. Da se zabrani trgovina krajišnicima, tj. da se ta zabrana poštuje. Koliko je poštanska služba bila u službi vojnih vlasti, na koju se u točki 27. žale bjelovarski građani, pokazuje i namjerno opstruiranje «Narodnih novina», tj. njihovo neizdavanje njihovim pretplatnicima, kako se u članku žali kapetan Franjo Drobčec, iz Velikog Trojstva.⁹ Da se objasni točka 18. u kojoj se zabranjuje naseljavanje Židova u bjelovarskoj općini, a u točki 30 i njihov odlazak, treba istaknuti da se razlozi prvenstveno kriju u bojazni malih trgovaca u komunitetu, da im Židovi predstavljaju neželjenu konkurenciju. Tako u Varaždinu trgovci uspijevaju isposlovati izgon 26 židovskih trgovaca,¹⁰ dok se u Osijeku traži da se «Čifutima dućani zatvore».¹¹ Svakako da ti ekonomski razlozi nisu jedini (Židovi se u nekim sredinama javljaju kao pristalice mađarona i revolucije, nepoznavanje hrvatskog jezika), ali može se konstatirati da su pretežiti. Važno je spomenuti da neka «zahtijevanja» iz Vojne krajine traže isključivo ravnopravnost bez «razlike na vjeru»,¹² takođe da pojave nasilja prema Židovima novine i državne institucije žestoko osuđuju.¹³ Narodna zahtijevanja takođe svjedoče da je ravnopravnost između katoličke i pravoslavne vjere bila neupitno prihvaćena. Točke 21. i 22. traže njihovo ravnopravno financiranje, tj. željela se što jeftinija crkva, tako da se njeni troškovi prebace na proračunski teret. Prema Naredbi o provođenju izbora za Hrvatski sabor, svaka krajiška pukovnija je trebala izabrati po 4 zastupnika u Sabor - odnosno Vojna krajina 44 zastupnika. Sva štabska mjesta, te veće općine koje imaju manje od 3000 stanovnika po jednog zastupnika, a koje imaju između 3000 i 5000 stanovnika 2 zastupnika. Ukoliko imaju više od između 5000 i 8000 žitelja biraju 3 zastupnika, a sve veće općine još jednog zastupnika. U Hrvatskom saboru, iz vojne općine Bjelovar su izabrani: Ivan Arnold, Dimitrije Knežević, pukovnik Josip Hall, natporučnik Maksimilijan Mašić, poručnik Ivan Gregurić, te vježbenik Vincence Mirković predstavljaju Križevačku pukovnicu, a Luka Lepir, Jakob Žigić, Ivo Pajtak i Vid Žunc su iz Đurđevačke pukovnije.¹⁴

⁸ Mirko VALENTIĆ, O nekim problemima Vojne Krajine u XIX vijeku, Historijski Zbornik, 1964., str 370.

⁹ *Novine hervatsko-dalmatinsko-slavonske*, br. 9., 20.I.1849., str 2.

¹⁰ Židovi na tlu Jugoslavije, Katalog izložbe, Zagreb, 1988.

¹¹ *Novine dalmatinsko-hrvatske-slavonske*, br.35., 15.IV.1848. 3

¹² HDA, Fond Sabor 1848, Plašćanska narodna zahtijevanja, 22.V.1848.

¹³ Ljiljana DOBROVŠAK, Židovi u hrvatskim zemljama 1848/49, Radovi ZHP, 30., 1997., Mirjana GROSS, Židovi u Habsburškim zemljama u 19. stoljeću, Gordogan, br. 23.-24., Zagreb, 1987.; Mirjana GROSS/ Agnaza SZABO, Prema hrvatskom građanskom društvu, Zagreb, 1992.

¹⁴ *Saborske novine*, br.3, 8. VI.1848., 10., «Imenik zastupnika naroda hrvatsko-slavonskog»- tu su navedeni svi zastupnici izabrani na Hrvatski sabor 1848. godine.

U tekstu koji slijedi prezentiraju se «*Želje obćine bêlovarske*»¹⁵ u cijelosti i one se objavljuju prvi put u ovom radu:

«koje prigodom sastanka svoga dana 13. travnja 1848 u suglasju svih sućianah jednodušno kao obća volja izražene, sastavljene i smirenom molbom, upravljenom na nj. veličanstvo cara i kralja Ferdinanda, po preuzvišenom g. banu na saboru trojednih kraljevinah Harvatske, Dalmacie i Slavonie za milostivo potvrdjenje podnesene biahu, kao što ovde sledi:

Rećena obćina podvezuje.

Nj. veličanstvu svojemu premilostivom caru i kralju neporušivu vernost i privárženost polag svoje gradjanske prisege na samo réćju, već i činom, da istom karvjom i životom svako doba, kad od potrebe bude, očito pokazati. Zatim pak satireno moli:

1. *Za utélovljenje pod štitom slobodnog ustava trojedne kraljevine sa ostalom svojom bratjom, i pored toga jednako uživanje s njom svih pravah i preimućtvah.*
2. *Za slobodnu od svakog dosadnjeg vojničkog upliva nezavisno, budući ona želi u svih jurićkih i politićkih poslovih i odnošenjih jedino preuzvišenom kraljevinah onih banu kao várhovnoj vlasti podstajati, i svoje svako godišnje račune njemu na pregledavanje podnašati.*
3. *Za slobodno pravo izabiranja svojih poglavarah i starešinah iz medju svojih stalnih, za njezin rod i domovinu gorljivih, sposobnih stanovnikah.*
4. *Želimo mi, da naša već od mnogo letah obstojećá gradjanska četa ostane, i na koliko moguće umnotena bude.*
5. *Za ukinutje svake naturalne rabote s rukom i marvom kao takodjer i nju neidućih predpreghah za kakovegod privatne putnike.*
6. *Da bi se sve u blizini njezinoj nalazeće se, vojnićkom strankom za uživanje podeljene, takozvane Charge – bašće njoj na uživanje ustupile, i kao njezino dobro tim blagonaklonio pripoznale, pošto njoj na maleno povaršje i obnako stišnjenoj, potrebitog za kuće i bašće prostora manjka.*
7. *Budući da ovdašnje vojnićke stranke znameniti broj marve imadu, koja se ionako na malenom obćine spašniku, bez da bi one zanju paševinu platjale, pase tako moli obćina da bi se i njezina marva takodjer bez platje u susedne krajišnićke bližnje šume na pašu puštala.*
8. *U sudbenom postupanju za javnost pred sudom i odgovornost sudacah .*
9. *Ćinovnici neka samo sinovi ove domovine budu.*
10. *Neogranićeno pravo predlaganja prošnjah i tegobah.*
11. *Da bi ove obćine, za sada stranom u obligacijah, a stranom u gotovom novca sastojećá dohodakah glavnica od 50,000 forintih u srebru pravo dobro obćine postala, i kao takovu se po samoj obćini nezavisno od kud drugud upravljala, koje dozvoljenje obćina tim pouzdanie izgleda, pošto ona, već kao u sebi malena, i onako visokom aeraru stanoviti porezni Pauschale – iznesak od 3.000 forintu u srebru od svako godišnje poreze platja. Nu ujedno ona moli, da se ova poreza više povisila nebi, da paće po primeru obštih dohodkah umalila, i da ona odsele glede na svoje*

¹⁵ Hrvatski državni arhiv, (dalje HDA), Fond Hrvatski Sabor 1848., III-6/2. (mikrofilm). Tekst *Želja obćine belovarske* je doslovce prenesen kao u originalu, bez ikakvih preinaka. Zbog slabog mikrofilma moguće da se je potkrala koja greška u prijevodu, dok su neke rijeći bile neprepoznatljive, te je stavljen uskličnik (?).

domaće troškove i potrebe, kako i na svoje novčane sile i dohodakah izvore sama sebi svakogodišnju porezu u obćoj skupštini unapred razsudivala i odlučila.

12. *Da bi se oporučna glavnica lekarnika Bluchweiss od 2,000 forinti u srebru, koja je sa 2½ od stotine izvan domovine na kamate izložena, dignula i domovini ovoj na prepisane kamate položila.*

13. *Da bi ovdašnji skrbski obćinsko škole učitelj svoju platja iz dohodakah glavnice jednako kao i ostali serarijalni učitelji dobivao i ostale snjima koristi uživao.*

14. *Da nam se takodjer i u obližnji šumah za kakvog/goder imena domaća potreboća nužno sečenje darvah, koje mi i parve imeli jesmo, u bližnjim šumama i hodnom mestu besplatno dopasti.*

15. *Da bi se dosadašnjih 10 mesečnih i 2 godišnj sajma i nadalje na korist obćine obdržavala i njihovi dohodci u općinsku peneznicu uticala.*

16. *Da bi se od nekoliko samo godina uvedena kućna poreza sasvim ukinula.*

17. *Uvedenje narodnog jezika u sve učione i javne poslove domovine, naše u najprostranijem smislu moli se.*

18. *Naseljenje i kućevanje Židovom u obštini ovoj i nadalje se nedopušta, da pače moli se, da njima po celoj granici kakvog god imena mitnice i arende uzimanje zabranjeno bude.*

19. *Iz obzira zdravlja obćinskog nameravamo mi jednog phycusa, koji će Doctor Medicine biti , kod nas nastaviti, koi je sve znanosti ispita na sveučilištu položio .*

20. *Da sve sudbene i inventarne taxe prestanu i da sudci, kojima godišnja plaća opredelita jest, s takovom zadovoljni, svako k njihovom krugu spadajuće poslovanje badav učinili buda morali.*

21. *Sveštenici obojeg verozakona da svoju točnu i sigurnu platju dobiju, a škole da prestanu.*

22. *Pevač pravoslavne iztočne carkve neka iz fonda dohodakah (Proventen-Fond) primerenu plaća prima.*

23. *Da se cehi zanatlijah, kakovih mi pod u smisla po blažene uspomene Marii Theresii obćini ovoj podeljenih poveljah imademo i da se dalje uzdarže.*

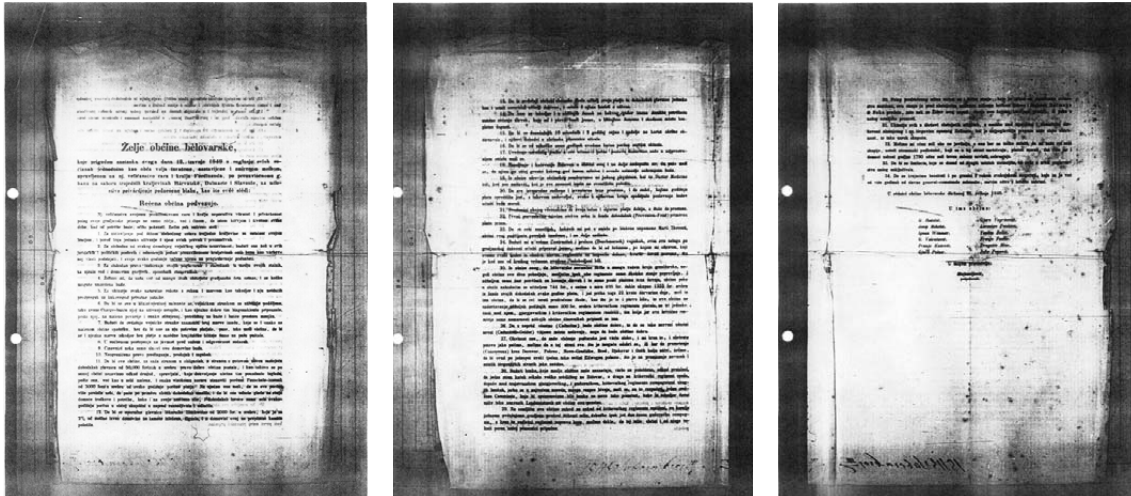
24. *Budući mi u vreme Contractiah i prolaza (Durchmarsch) vojnikah, ovim svu uslugu po gradjanskoj dužnosti učiniti pripravnii jesmo, molimo da bi se od bremena, po kojem mi ofirom, koji ovamo svaki tjedan iz obadve slavna regimenta na inspectia dolaze, kvartir davat moramo, što je kod nas od kratkog vremena uvedeno, oslobodjeni bili .*

25. *Iz obzira onog, da belovarske normalne škole u mnogovećem broju graničarska, negoli obćine ove deca poadjaju, medjutim, ipak obe regimente samoškolsko stanje popravljaju i učiteljem samo čest potrebnih za kurenje darveh i to samo posle plaćene taxe davaju, obćina pako u službi nahodećim se učiteljem 744 for, a onima u miru 488 for. dakle ukupno 1232 for. srebra iz fonda svojih dohodaka svake godine plaća, i još preko toga 22 hvata darvarine daje, moli ta ista obćina, da bi se svi tereti predrečene škole, kao što je to i parvo bilo, te ova obćina na uzdržavanje učiteljah godišnjih samo 300 for. srebra križevačkom regimentu plaćala, na tri jednake česti med njom gjurgjevačkim i križevačkim regimentom razdelili, tim bolje jer ovo krivično razmjerje samo nemarnosti nekojih obćine činovnikah pripisati se ima.*

26. *Da unapred ošastno (Caducitas) bude obštine dobro , te da se tako nazvani ošastni novci (Caducitats-Gelder) višijemu mestu ne davaju, nego da budu obštine dobro.*

27. *Okolnost ona, da naše općenje poštarsko je varlo slabo, i mi kroz to, i zločeste putove jako patimo, molimo da u toj struci sve što je moguće odobri se, ili bar da prometanje (Concurrenz) kroz Daruvar, Pakrac, Novu Gradišku, Brod, Djakovar i Osek bolje oživi, želimo, da bi ovud po*

Faksimil teksta „Želje občine belovarske“ iz 31. svibnja 1848. godine snimljene sa mikrofilma u Hrvatskom državnom arhivu (HDA) u fondu Hrvatski Sabor 1848. godine

jedamput svaki tjedan tako rečini Eilwagen polazio, to jest za promicanje novacah i ostalih targovačkih stvari jako nužno.

28. *Budući humke, koje medje obštine naše naznačavaju, varlo su pomešane, od kud proizilazi, da jedna stran kućah sokaka veliko sredičkog na Belovar, a druga na križevački regiment spada, da paše med trojstvanskom gjurjjevačkog, i gudovačkom, križevačkog regimenta compagniami zbog tih hunkah, jerbo su u najvećem neredu, mnoge raspore bivaju, moli se, za to razpačati jedna smešana Commissia, koja bi opunomoćena bila humke na novo tako pometati, kako bi takodjer štetni upliv tako nazvanih Landmeisterah za občinu ovu prestao.*

29. *Na zemljište ove občine nahodi se nekad od križevačkog regimenta sazidani, nu kasnije jednom ovdašnjem gradjanu prodani štibrani mlin, dohodke ipak još dan danas gudovačka compagnia, a kroz iz nadležni regiment naprave bere, molimo dakle, da taj mlin obćini i od njega tekući porez našoj peneznici pripadne.*

30. *Polag predrečenog mlina nalazi se i jedno stanje, koje nekad na promicanje svilarstva sazidano, ovo stanje je proti obstojećim zakonom nekoga bečkom Židova i tergovcu Hofmann - Sohn prodato, zato nek se Židov naputi stanje ovo kojemu karšljanu prodati ili pako s našeg zemlja prenesti.*

31. *Ukinutje svi u daržavi opstojećih mitničah, a osobito med ugarskim i nemačkim daržavami opstojećeg i za tergovinu opasnog Zollamta, koji je najpoglavitija prepona naše slabe obartnosti, te tako uzrok skupoće.*

32. *Molimo mi cenu soli ako ne jevtinije, a ono bar na toliko sniziti, da mi našu sol nebi skuplje, ne želi otomanski podložnici, koji se u toj struci usrećivaju, plaćati morali, tim više jer i domaći zakoni 1790 cenu soli izvan sabora izvisiti zabranjuju.*

33. *Da bi se limitacija koja se dosad od drugih mestah utemeljila od sada u sredi poglavarstva našeg zaključivala.*

34. *Da se krajnicima hausirati i pogranci robom svakojakom trgovati, koje im je već od više godinah od slavne general-commande zabranito, sasvim oštro i istinito zabrani.*

U sednici obćine belovarske daržanoj 31. svibnja 1848.¹⁶

¹⁶ Dokumentat su potpisali: G. Rušičić, Josip Mihelić, Ignat Wimmer, G. Valentović, Franjo Kušević, Gjuro

SUMMARY

The library fund, covering Croatian Parliament (Sabor) of 1848 is kept by the Croatia's State Archives Zagreb. Whenever the history of 1848/49 Revolution, of Croatian lands and/or Bjelovar Military community are researched, an unavoidable document in this research is the following - «Demands of the Bjelovar Folk» («Želje občine Bjelovarske») dated 31 May, 1848 - if we want to understand political and economic processes of that time. The people of the said military community express their dissatisfaction with the current situation in this military province; they suggest some changes to be made, of predominant economic nature. The paper lists out the entire «Demands» in full.